

Christus, opgewekt en verhoogd, gegeven aan de gemeente

W. van 't Spijker jr.

Efeze 2: 15-23, speciaal 22

De kerk is de laatste tijd nogal in beeld. En met name de eenheid van de kerk komt nogal nadrukkelijk aan de orde. De anglicaanse bisschoppen worstelden in de Lambeth-conférentie met de vraag hoe de eenheid binnen de anglicaanse gemeenschap wereldwijd bewaard kan worden. Dichter bij huis is Andries Knevel deze zomer bezig geweest om “Allemaal Gereformeerden” aan het woord te laten. Ds. G. de Fijter, de voorzitter van de Generale Synode van de Protestantse Kerk in Nederland mocht het gesprek beginnen en stelde meteen maar de vraag van de eenheid aan de orde, en ook in volgende uitzendingen kwam die eenheid steeds weer aan bod. Met verwijzing naar wat in Nederlandstalige diensten in Zwitserland, Frankrijk en andere buitenlanden kan en met een beroep op het geven van een antwoord op de secularisatie in ons land werd een krachtige oproep gedaan om te werken aan een tegengestelde beweging van afscheidingen en scheuringen. En telkens stelde Andries Knevel de vraag, of men – naar de mens gezien – de verwachting had dat die beweging er zou komen.

Mooie vragen – ook wel moeilijke vragen – die ik meenam in de zoektocht naar een antwoord vanuit de Schriften. Verrassend genoeg voor mijzelf bleef ik bij de lezing van de brief aan de Efeziërs al haken in het slot van het eerste hoofdstuk. In deze meditatieve exegese leg ik daar verantwoording van af.

De eenheid van de kerk is een centraal gegeven in de brief die Paulus aan de gemeente van Efeze schreef.

Het is niet het enige thema: in de hoofdstukken 4-6 gaat het over veel meer. Het gaat over een nieuwe, heilige levenswandel, het gaat om breken met de zonde, het gaat om de juiste onderlinge verhoudingen, in een huwelijk, in het gezinsleven, waarbij de verhouding tussen ouders en kinderen aan de orde komt, in het sociaal maatschappelijke leven, waarbij het gaat om de arbeidsverhoudingen. Het gaat over het standhouden in de geestelijke strijd.

Maar het thema van de eenheid van de kerk speelt in de brief een centrale rol.

In hoofdstuk 2 beschrijft Paulus hoe door het verzoenend werk van Christus Jezus de tussenmuur tussen Israël en de heidenvolkeren is weggebroken en hoe Hij vrede makende, de twee tot één nieuwe mens scheidt, en de twee, tot één lichaam verbonden, weer

met God verzoende door het kruis. Voor de heidenen geldt dan ook, zegt Paulus, dat zij geen vreemdelingen en bijwoners meer zijn, maar medeburgers der heiligen en huisgenoten Gods, gebouwd op het fundament van apostelen en profeten, terwijl Christus Jezus zelf de hoeksteen is. In hoofdstuk 3 maakt Paulus duidelijk, dat het voor het verstaan en het kennen van de liefde van Christus nodig is, om “samen met alle heiligen” te zijn, omdat je alleen samen in staat bent te vatten, hoe groot de breedte en lengte en hoogte en diepte is. In het vermanende tweede deel van de brief begint Paulus nadrukkelijk weer met die eenheid van de gemeente, die niet louter een organisatorische eenheid kan zijn, want Paulus spreekt over de “eenheid des Geestes”, die bewaard moet worden door de band van de vrede, omdat er maar één lichaam is, en één Geest.

Maar voordat Paulus aan al die dingen toe is, schrijft hij in het eerste hoofdstuk een zegenspreuk (vers 3 tot en met 14) en een gebed voor de gemeente (vers 15 tot en met 23) waarin ten aanzien van het wezen van de gemeente hele grote en diepe dingen gezegd worden.

De zegenspreuk sluit aan bij de klassieke vorm van een eulogie, waarmee brieven werden geopend. Opvallend is, dat in deze eulogie niet de ontvangers van de brief worden gezegend. Dat was wel gebruikelijk. Paulus opent evenwel na de begroeting met de prachtige en majestueuze zegenspreuk: gezegend zij de God en Vader van onze Here Jezus Christus.

In deze lange volzin (vers 3-14) wordt het werk van God Drieëinig bezongen op een manier die tot de verbeelding spreekt. Men heeft het vergeleken met een caleidoscoop van licht, een machtige ouverture tot een muziekdrama, een adelaarsvlucht over het heil. Wat we er in lezen is een beschrijving van het werk van God dat Hij in Christus door de Heilige Geest doet in de gelovige en in de schepping. Niet op de manier van een dogmatiek, waarin op een systematische wijze beschreven wordt wat en hoe de dingen gaan, maar met een appèl op de lezers om te beseffen hoe rijk ze zijn, hoe groot de schat is die zij in het geloof ontvangen hebben, en waaruit geleefd kan en mag worden.

Het gebed voor de gemeente sluit daar bij aan. Paulus bidt er om, dat de gemeente maar zal beseffen, hoe rijk ze is en dat ze dat ook werkelijk zal zien. Daarom vraagt hij in zijn gebed, dat de Vader zijn Geest van wijsheid en openbaring zal geven, zodat ze God op de rechte manier leert kennen en mag zien, wat ze in geloof heeft. Dan gaat het om het beseffen en beleven van de hoop die de gemeente heeft, dan gaat het om het verstaan van de rijke heerlijkheid van de erfenis van de heiligen, en dan gaat het over het ervaren van de overweldigende kracht van God waardoor Hij een mensenleven kan veranderen op een onnavolgbare wijze.

Opvallend is de wisseling van het persoonlijk voornaamwoord in vers 19. In zijn gebed vraagt Paulus voor de gelovigen te Efeze, dat zij zullen beseffen, welke hoop zij hebben, dat zij zullen weten van de heerlijkheid van de erfenis van de heiligen. Maar als hij het heeft over de kracht, dan spreekt hij inclusief. Hoop en heerlijkheid zouden – tot op zekere hoogte – gezien mogen worden als het “bezit” van de gelovigen, maar de kracht van God wordt alleen maar ervaren in het geloof, in de actie van het geloof (Paulus

gebruikt een participium praesens van *pisteuein*), en dan is het niet en nooit de kracht van de gelovige, maar de kracht van God aan of jegens de gelovigen. Van die kracht is ook Paulus afhankelijk voor zijn leven en voor zijn werk als apostel en daarom sluit hij zichzelf in door de verandering van het persoonlijk voornaamwoord.

Die overweldigend grote kracht van God is niet alleen maar een theorie, maar deze is actief en werkzaam. Paulus stapelt de woorden op elkaar: *dunamis*, *energeia*, *kratos*, *ischus*. De gelovigen mogen weet hebben van het feit, dat ze wedergeboren werden, dat ze tot geloof kwamen, dat ze met de Heilige Geest verzegeld werden, dat de overweldigend grote kracht van God aan hen werkte, naar de werking van de sterkte van zijn macht.

Maar niet alleen daarin wil die kracht van God werkzaam zijn. Deze kracht is als het dynamiet dat bergen uiteen doet spatten, deze kracht is in staat om vastgelopen situaties in het leven van mensen en in het leven van kerken vlot te krijgen. We mogen niet vergeten, dat Paulus verderop in deze brief allerlei zaken aan de orde gaat stellen. Er is het vermaan om de eenheid van de Geest te bewaren. Er is de oproep om in een heilige levenswandel op te staan en het oude leven de rug toe te keren. Er is een geestelijke strijd te voeren tegen de machten en overheden in de lucht. Het gebed van Paulus is dat de ogen van de gelovigen open zullen gaan voor het feit dat Gods overweldigende kracht ook op die terreinen werkzaam wil zijn in hun levens en in het leven van de gemeente.

Als er vervolgens ooit iemand zou zijn in de gemeente die zou menen, dat Gods kracht niet toereikend is om in haar of zijn concrete levenssituatie verandering te brengen, dan wordt zij of hij gewezen op de helderste en meest overtuigende illustratie van Gods kracht die men zich denken kan.

Daarvoor verwijst Paulus niet naar de kracht van God in de schepping van de wereld: Hij sprak en het was er, Hij gebod en het stond er, of naar de geweldige kracht die God in de natuur heeft gelegd, maar daarvoor verwijst Paulus naar de kracht van God die zichtbaar werd toen Hij Christus uit de doden heeft opgewekt en zichtbaar in zijn hemelvaart en verheerlijking.

Al verandert de toon van wat Paulus hier zegt, we moeten niet vergeten dat hij nog steeds aan het bidden is. In zijn gebed voor de gemeente verandert de toon. Zoals iemand die in zijn gebed zich aansluit bij regels uit een lied, zo lijkt het er hier ook op dat Paulus aansluit bij een lied over Christus, of een stuk uit een belijdenis. In de uitleg van dit gedeelte wordt inderdaad wel aangenomen, dat hier een bestaande liedtekst of een bestaande belijdenistekst door Paulus wordt aangehaald, vergelijkbaar met de Christushymne uit Filippenzen 2. Een overtuigend antwoord op de vraag of dat zo is, en zo ja, of we dan met een lied of met een belijdenistekst te doen hebben, heb ik niet gevonden. Als het zo is, dan zou het kunnen zijn, dat Paulus juist daarbij aansluit in zijn gebed voor de gemeente, opdat die gemeente zich zal realiseren dat Gods kracht zo overweldigend groot is, dat hun geloof nooit teveel kan verwachten van die Heiland.

Er wordt dan nogal wat gezegd over Gods kracht die in Christus zichtbaar is geworden! Hij heeft Hem uit de doden opgewekt. Gods kracht in de schepping is groot. Gods kracht

in de onderhouding van de wereld is ook groot. Maar Gods kracht getoond in de opstanding van Christus is een overweldigende en beloftevolle betoning van zijn kracht. Niet alleen omdat het laat zien, wat er met de gelovige gebeurt in de geestelijke zin (het levengemaakt worden met Christus), maar omdat het laat zien, dat er geen enkel obstakel en geen enkele hindernis meer zal zijn voor God om zijn kracht in het leven van de gelovige en van de gemeente te tonen. De dood als de "laatste vijand" is principieel overwonnen in de opwekking van de Here Jezus Christus. God verbrak de weeen van de dood, en daarom was het niet meer mogelijk dat Christus door de dood werd vastgehouden, zoals Petrus het zei in zijn preek op de Pinksterdag (Handelingen 2: 24). We zien daar de dood als de wachter van Hades, die Christus als de eersteling moet laten gaan en die allen die van Christus zijn ook zal moeten laten gaan (Hebr. 2: 14-15).

Deze opgewekte Christus is door God aan zijn rechterhand gezet in de hemelse gewesten, als teken van zijn verheerlijking, als openlijke rehabilitatie na de vernedering die Hij aan het kruis heeft ondergaan. De plek aan de rechterhand is de plek van degene die namens de vorst op de troon mag regeren. Christus heeft dus de autoriteit en het gezag gekregen, doordat Hij aan de rechterhand van de Vader is gezet, en er is niets meer dat boven Hem is.

Hij is gezeten boven alles wat je maar kunt bedenken: alle overheid en macht en kracht en heerschappij en alle naam die genoemd wordt niet alleen in deze maar ook in de toekomstige eeuw. Dat zijn niet alleen de negatieve machten, de duistere krachten waar in hoofdstuk 6 over gesproken wordt. Het zijn ook de engelen, die doen wat Hij wil, die ten dienste van Hem staan, en die door Hem ten dienste van de zijnen worden uitgezonden, naar het beeld van Psalm 91, waar de engelen juist ten behoeve van de gelovige worden gezonden: "dat zij u op de handen zullen dragen, opdat gij uw voet niet aan een steen stoot".

In een wereld die vol bijgeloof is voor goede en boze machten, waar horoscopen getrokken worden, waar je altijd op je hoede moet zijn "dat je niet iets overkomt", is dit een bevrijdende wetenschap: Christus is door Gods alles overweldigende kracht aan de rechterhand gezet van de Vader en Hij is daar boven alles wat er maar te bedenken is.

Het geheel van gedachten culmineert dan in het slot van het gebed, waar tegen de gelovigen gezegd wordt: *deze* Christus, die door Gods kracht uit de doden is opgewekt, die door Gods kracht aan de rechterhand Gods in de hemelse gewesten is gezet, die door Gods kracht is gezet boven alle overheid en macht en kracht en heerschappij en alle naam, die genoemd wordt niet alleen in deze maar ook in de toekomstige eeuw, en van wie ook nog gezegd wordt, dat alles onder zijn voeten is gesteld, God heeft *Hem* als hoofd boven al wat is gegeven aan de gemeente, die zijn lichaam is.

Wat een rijkdom voor de gemeente! Er is aan haar Iemand gegeven die het hoofd is boven al wat is. Nu is niets meer onmogelijk. En Paulus' gebed is, dat de gemeente dat ook werkelijk zal beseffen. Dat de Geest van wijsheid haar dat zal doen geloven. Zodat ze van daaruit kan leven. Want de overweldigend grote kracht Gods, die geopenbaard is in de opwekking van Christus uit de doden, die kracht is er, omdat Christus aan de gemeente gegeven is, ook voor de gemeente en voor de leden van de gemeente.

Kijk, en als er dan tegen de gemeente gezegd wordt, dat God tussenmuren, die nooit omver te halen leken, afgebroken heeft door het kruis van Christus, en als dan gezegd wordt tegen de gemeente dat je alleen sámen met alle heiligen in staat zult zijn om de hoogte, de breedte, de lengte en de diepte van de liefde van Christus te vatten, en als er dan ook opgeroepen wordt om de eenheid des Geestes te bewaren, dan kan een gemeente die weet Wie aan haar gegeven is, en dan kan een gelovige die weet hoe groot de kracht van God is jegens hem of haar, nooit meer zeggen: maar wij krijgen dat niet voor elkaar. Nou ja, wij krijgen dat niet voor elkaar. Maar Gods kracht, in Christus' opwekking betoond, is bij machte oneindig veel meer te doen dan wij bidden of beseffen.

Door die kracht kan ik, in gelovige afhankelijkheid, mijn zonden overwinnen, kan ik er al het mijne aan doen om met alle mensen vrede te houden, kan ik het schild des geloofs opheffen om de brandende pijlen van de boze te kunnen doven. Door die kracht kan ik ook zoeken en nog eens zoeken naar manieren om de eenheid van de Geest te bewaren, en dat ook zoeken te beleven boven het niveau van de oecumene van het hart, gewoon op het grondvlak van de kerk die midden in de wereld staat en die één is en één wil zijn, opdat de wereld zal geloven dat God zijn Christus gezonden heeft.